

1 Το μόρφημα –ειδ(ής) στη Νέα Ελληνική¹

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εξετάζεται η πολύσημη λ. *εἶδος* της ΑΕ, που συνδέεται σημασιακά με την έννοια ΒΛΕΠΩ, καθώς και το ΑΕ στοιχείο –ειδής, που κληρονομεί η ΝΕ ως μονόσημο στοιχείο, το οποίο κατασκευάζει επίθετα με τη σημασία ‘που μοιάζει ως προς τη μορφή, το σχήμα, τη σύσταση’. Το πλέγμα των σημασιακών σχέσεων που ανιχνεύονται στην ΑΕ όσο και η γλωσσική μεταβολή από την ΑΕ στη ΝΕ αποτελούν αντίστοιχα παράδειγμα μεταφοράς (συγχρονικά) και εξέλιξης (διαχρονικά) από το ΒΛΕΠΩ του πραγματικού κόσμου, που τον αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας, στο ΕΚΤΙΜΩ του επιστημικού κόσμου, σύμφωνα με μια γενική τάση να δανειζόμαστε έννοιες και λεξιλόγιο από τον πραγματικό κόσμο, που είναι πιο προσιτός, για να αναφερθούμε στον κόσμο του λογισμού, που είναι λιγότερο προσιτός. Τέλος το –ειδ(ής) αποτέλεσε προϊόν δανεισμού των δυτικοευρωπαϊκών γλωσσών από την ΑΕ, από τις οποίες το δανείζεται η ΝΕ μέσω της διαδικασίας της αναγνώρισης.

Le morphème –eid(is) en grec moderne

Anna Anastasiadis-Syméonidis

RÉSUMÉ

Nous examinons le mot *εἶδος*, unité polysémique du grec ancien (GA), entretenant des liens sémantiques avec la notion de VOIR, ainsi que l'élément –eid(is), dont le grec moderne (GM) a hérité comme élément monosémique, construisant des adjectifs dont l'instruction sémantique est : 'qui ressemble à qun ou à qch dans l'aspect extérieur, la forme, la constitution'. Le réseau des relations sémantiques en GA ainsi que le changement linguistique du GA en GM constituent un exemple de métaphore (du point de vue synchronique) et d'évolution (du point de vue diachronique) respectivement de VOIR du monde réel, extralinguistique, perceptible par nos sens, à ÉVALUER du monde épistémique, suivant une tendance générale à emprunter des concepts et du vocabulaire du monde réel, qui est plus facilement accessible, pour référer au monde du raisonnement, qui est moins facilement accessible. Enfin, -eid(is) a été emprunté au GA par les langues occidentales, auxquelles le GM emprunte ce morphème par le processus de reconnaissance.

---

¹ Ευχαριστώ τους συναδέλφους Γιάννη Βελούδη και Σοφία Βασιλάκη για τη διαφωτιστική και γόνιμη συζήτηση γύρω από τη σημασία του –ειδ(ής) καθώς και τον πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ κ. Κώστα Βαλεοντή για το υλικό που μου παρείχε (Βάση TELETERM).

0 Εισαγωγή

Θα παρουσιάσουμε το μόρφημα *-ειδ(ής)*² αρχίζοντας από την εξέταση του σημασιολογικού πεδίου της πολύσημης ΑΕ λ. *εἶδος*, που σχετίζεται ετυμολογικά με το αοριστικό θέμα *εἶδ(ον)* και σημασιολογικά με την έννοια ΒΛΕΠΩ. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε μορφολογικά και σημασιολογικά το μόρφημα *-ειδ(ής)* και θα επικεντρωθούμε στη σημασιακή αλλαγή: πώς από τη σημασία 'βλέπω' φτάνω στη σημασία 'εκτιμώ ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο'. Τέλος θα αναφερθούμε στην τύχη του *-ειδ(ής)* στη Δύση στους νεότερους χρόνους.

1 Η λέξη *εἶδος* στην αρχαία ελληνική

Η λ. *εἶδος* της αρχαίας ελληνικής (στο εξής ΑΕ) συνδέεται με το θέμα *εἶδ(ον)* που χρησιμεύει ως αόριστος του *ὄραω*, συνεπώς σημασιακά συνδέεται με την έννοια ΒΛΕΠΩ. Σύμφωνα με τους Liddell & Scott η λ. *εἶδος* είναι πολύσημη και ορισμένες σημασίες της αναπτύχθηκαν κατά την ύστερη αρχαιότητα: Κατά την α' σημασία, η οποία βρίσκεται κοντά στην ετυμολογική σημασία, το *εἶδος* αναφέρεται σε ό,τι εμπίπτει στην όραση, στη μορφή ή το σχήμα με το οποίο κάτι είναι ορατό, φαίνεται. Η σημασία αυτή διατηρείται στη νεοελληνική (στο εξής ΝΕ) μόνο στο ειδικό λεξιλόγιο της φιλοσοφίας [1]. Με στένεμα της παραπάνω σημασίας, το *εἶδος* αναφέρεται στη φτιάξη του ανθρώπινου σώματος. Έτσι δεν είναι περίεργο που το *εἶδος* αναφέρεται στο ανθρώπινο κάλλος, λ.χ. στα *εὐειδής* και *δυσειδής*³. Ως β' σημασία καταγράφεται η σημασία 'μορφή, τύπος, φύση', λ.χ. τὸ *εἶδος τῆς νόσου*, σημασία που διατηρείται και στη ΝΕ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημασία αυτή διατηρείται στη ΝΕ στη λόγια στερεότυπη έκφραση *εν εἶδει+γενική* [2]⁴. Εδώ κατατάσσεται η παρομοιαστική σημασία π.χ. *ἐν ἀρμονίας εἶδει εἶναι*, *γενέσθαι* 'να είσαι, να γίνεις σαν ...'. Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι το *-ειδ(ής)* της ΝΕ διασώζει μόνο αυτή τη σημασία.

² Τοποθετούμε σε αγκύλες το κλιτικό μόρφημα.

³ Η σημασία αυτή δεν είναι παραγωγική στη ΝΕ, τα επίθετα *ευειδής* και *δυσειδής* διασώζονται ως κληρονομιά.

⁴ Η έκφραση *εν εἶδει περιστεράς*, που προέρχεται από την εκκλησιαστική παράδοση, είναι η πιο συχνή.

Ως γ' σημασία καταγράφεται η σημασία 'τάξη' λ.χ. για φυτά και ζώα, και εδώ η έννοια σχετίζεται με την έννοια 'γένος' ως υποδιαίρεσή του, π.χ. *ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γένους πεύκη, εἶδη διαφέρουσα*. Η σημασία αυτή διατηρείται στη ΝΕ⁵. Τέλος η δ' σημασία, που αναπτύσσεται μεταγενέστερα, κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, αναφέρεται σε διάφορα αντικείμενα, αγαθά, και εδώ εντάσσεται η έκφραση *πληρωμή εἰς εἶδος*, η οποία διατηρείται και στη ΝΕ⁶. Στη σημασία αυτή στη ΝΕ συνήθως η λ. χρησιμοποιείται στον πληθυντικό, π.χ. *αθλητικά εἶδη/εἶδη προικός*.

2 Αλλαγή σημασίας

Εξετάζοντας τη σχέση σημαίνοντος και σημαινομένου καθώς περνούμε από την ΑΕ στη ΝΕ, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν πολλές περιπτώσεις. Αφήνοντας κατά μέρος περιπτώσεις λεξικών μονάδων που δε διατηρήθηκαν στη ΝΕ λ.χ. *οἰρών, ὁ* 'η χάραξη των αρότρων' ή περιπτώσεις όπως των αντιδανείων [3], όπου η ΝΕ δανείζεται μια νέα λ.μ. ως προς το σημαίνον και το σημαινόμενο από μια άλλη γλώσσα η οποία όμως την είχε δανειστεί από την ΑΕ, π.χ. *μπάνιο, καναπές*, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου η ΝΕ κληρονομεί λ.μ. από την ΑΕ [4].

2.1 Πολλές περιπτώσεις

Στην περίπτωση των κληρονομημένων λέξεων ή των λέξεων με εσωτερικό δανεισμό της ΝΕ από την ΑΕ, που περιλαμβάνει ωστόσο πολλές υποπεριπτώσεις, παρατηρείται

(i) διατήρηση, απόλυτη ή σε κάποιο βαθμό, στη ΝΕ της σχέσης σημαίνοντος και σημαινομένου, π.χ. α) απόλυτη λ.χ. *πολύς, μικρός, μάχη*, β) με αλλαγή στο σημαίνον λόγω της φωνητικής εξέλιξης, π.χ. *πατήρ → πατέρας, ὦν → αβγό, ὄδους → δόντι*, γ) με εμφάνιση παράλληλου τύπου που μεταβάλλει την κατανομή, π.χ. *ερυθρός/κόκκινος*,

(ii) αλλαγή στο σημαινόμενο κάτω από την απαιτητή διατήρηση του σημαίνοντος. Πρόκειται για την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα περίπτωση των ψευδόφιλων λέξεων, π.χ. ΑΕ *πέτρα* 'βράχος' – ΝΕ *πέτρα* 'λίθος', ΑΕ *ἐκκλησία* 'συνέλευση' – ΝΕ *εκκλησία* 'το σύνολο των χριστιανών, ναός'.

⁵ Η ΑΕ αυτή σημασία εξειδικεύτηκε και χρησιμοποιήθηκε από την αγγλική με τη μορφή *species* για τη συστηματική ταξινόμηση των οργανισμών. Στη συνέχεια η ΝΕ δανείστηκε την εξειδικευμένη αυτή σημασία ως νέα σημασία της λ. *εἶδος*.

⁶ Η έκφραση υπάρχει και με τη μορφή *πληρωμή σε εἶδος*.

Η περίπτωση του *εἶδος* είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, στο βαθμό που διατηρείται στη ΝΕ το σύνολο σχεδόν των σημασιών που είχε στην ΑΕ, με διαφορετική όμως συχνότητα, όπως είδαμε στο (1). Ωστόσο το ίδιο δε συμβαίνει με το *-ειδ(ής)*, το οποίο κληρονομεί, όπως προαναφέραμε, μία μόνο από τις σημασίες της ΑΕ λ. *εἶδος*, π.χ. ήδη στον Ηρόδοτο, στο Φρύνιχο, στον Αριστοτέλη: *ἀνθρωποειδῆς τύπος, θεός, πίθηκος, ἀνθρωποειδῆς θηρίον* 'που μοιάζει με άνθρωπο ως προς τη μορφή, το σχήμα'. Ζήτημα αναφέρεται για τους ομιλητές της ΝΕ, για τους οποίους, σε αντίθεση με ό,τι πρέπει να συνέβαινε στην ΑΕ, φαίνεται ότι δεν υπάρχει στενή σημασιακή σχέση ανάμεσα στο *-ειδ(ής)* και στη λ. *εἶδος*, επειδή η ομοιαστική σημασία που κληρονομεί το *-ειδ(ής)* από το *εἶδος* δε διασώζεται στη ΝΕ λ. *εἶδος*.

Το *-ειδ(ής)* κατασκευάζει επίθετα που δηλώνουν ότι το αντικείμενο αναφοράς του προσδιοριζόμενου ουσιαστικού, π.χ. το αντικείμενο αναφοράς της λέξης *κατασκευή* στο *πυραμιδοειδῆς κατασκευή* μοιάζει ως προς τη μορφή, το σχήμα ή τη σύσταση με αυτό στο οποίο αναφέρεται το ουσιαστικό που τοποθετείται στα αριστερά του (*πυραμίδα*). Ανταγωνιστικά μορφήματα εμφανίζονται στην α' περίπτωση το *-μορφ(ος)* π.χ. *τερατοειδῆς-τερατόμορφος*, στη β' περίπτωση το *-σχημ(ος)* π.χ. *αμυγδαλοειδῆς-αμυγδαλόσχημος* και στη γ' αλλά και την α' περίπτωση το *-ώδ(ης)* [5] π.χ. *ελικοειδῆς-ελικώδης* και με ουσιαστικοποίηση *αγρωστοειδή - αγρωστώδη*. Ωστόσο το καθένα από τα τέσσερα αυτά μορφήματα διαθέτει το δικό του διαφορετικό σημασιακό περιεχόμενο, γι' αυτό και η μεταξύ τους σημασιακή αντιστοιχία δεν είναι απόλυτη αλλά περιστασιακή.

2.2 Μεταφορά

Είδαμε προηγουμένως ότι το *-ειδ(ής)* σχετίζεται σημασιακά με την έννοια ΒΛΕΠΩ. Πώς όμως γίνεται το πέρασμα από την έννοια ΒΛΕΠΩ στην έννοια ΜΟΡΦΗ/ΣΧΗΜΑ;

Κατά το *ΛΝΕ* το επίθημα αυτό σχηματίζει επίθετα που δηλώνουν ότι το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό έχει τη μορφή που δηλώνει το α' συνθετικό τους και γενικότερα δηλώνουν μορφή, σχήμα και προσδιοριστικά χαρακτηριστικά. Κατά το *ΛΚΝ* το επίθημα δηλώνει ότι το προσδιοριζόμενο μοιάζει στο σχήμα, στη μορφή ή στη σύσταση με αυτό που εκφράζει η πρωτότυπη λέξη και έχει επομένως κάποια από τα διακριτικά χαρακτηριστικά της.

Το μόρφημα *-ειδ(ής)* κατασκευάζει επίθετα με τη σημασία «που θυμίζει, που μοιάζει, που

προσεγγίζει, γιατί το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό έχει ορισμένα εξωτερικά χαρακτηριστικά του αντικειμένου αναφοράς (ΑΑ) του ουσιαστικού που τοποθετείται στα αριστερά του». Αξίζει να σημειωθεί ότι σε επίπεδο σημασίας το *-ειδ(ής)* διατηρεί ίχνη από την έννοια ΒΛΕΠΩ με την οποία συνδέεται, στο βαθμό που τα χαρακτηριστικά που επιλέγονται, όπως η μορφή, το σχήμα ή η σύσταση, γίνονται αντιληπτά μέσω των αισθήσεων και ιδίως μέσω της όρασης.

Σύμφωνα με τη θεωρία του Culiculi [6], τα επίθετα με το *-ειδ(ής)* ενεργούν πάνω σε μια έννοια που αντιπροσωπεύεται από το ουσιαστικό που τοποθετείται αριστερά του *-ειδ(ής)*. Ένα εννοιολογικό πεδίο τοπολογικά περιλαμβάνει ένα εσωτερικό, ένα εξωτερικό και το όριο που διαχωρίζει τα δύο. Το εσωτερικό περιλαμβάνει ό,τι εμπίπτει εντός της έννοιας -το οργανωτικό κέντρο που παρέχει μια τυπική εμφάνιση, έναν τύπο, λ.χ. άνθρωπος- καθώς και ένα σύνολο από εμφανίσεις που προοδευτικά απομακρύνονται από το οργανωτικό κέντρο ανάλογα με το βαθμό κατά τον οποίο συμφωνούν με αυτό: οι εμφανίσεις τοποθετούνται πιο κοντά στο οργανωτικό κέντρο όσο περισσότερο συμφωνούν με αυτό, σε αντίθετη περίπτωση βρίσκονται κοντά στο όριο. Το εξωτερικό αντιστοιχεί σε ό,τι είναι μη άνθρωπος. Τέλος το όριο αντιστοιχεί σε ό,τι δεν είναι ούτε άνθρωπος ούτε μη άνθρωπος. Το *-ειδ(ής)* είναι δείκτης που παραπέμπει στη ζώνη του ορίου με προσανατολισμό προς το εσωτερικό του εννοιολογικού πεδίου. Ειδικότερα τοποθετείται στις τελευταίες εμφανίσεις από την εσωτερική πλευρά της ζώνης του ορίου και για το λόγο αυτό συνεπάγεται μια κάποια αλλοίωση, μια μεταβολή με ασαφές περίγραμμα σε σχέση με το οργανωτικό κέντρο, πράγμα που του δίνει μια ανομοιογένεια ως προς τις οντότητες που μπορεί να περιλαμβάνει αλλά και μια δυναμική πλαστικότητα, της οποίας ωστόσο η σταθεροποίηση επιτρέπει τη διυποκειμενική κατανόηση.

Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει ταύτιση των δύο εννοιών, της έννοιας που βρίσκεται στο οργανωτικό κέντρο και αυτής που προσδιορίζεται με το *-ειδ(ής)*, δηλ. άνθρωπος και ανθρωποειδής, αλλά δημιουργία ενός ευρύτερου συνόλου που περιλαμβάνει έννοιες μη ομοιογενείς, που συνδέονται ωστόσο μεταξύ τους με σχέσεις χαλαρής ταύτισης λόγω της κεντρικής έννοιας του οργανωτικού κέντρου. Π.χ. οι λ. *κρετινισμός* και *κρετινοειδής κατάσταση* δεν είναι συνώνυμες, αφού το ΑΑ της δεύτερης εμπεριέχει μόνο ορισμένα και μάλιστα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ΑΑ της πρώτης, και συνεπώς πρόκειται για πιο ελαφρά περίπτωση. Πρόκειται για 'σχεδόν κρετινισμό' [7]. Έτσι συνδέεται και η μειωτική αλλά και η μετριαστική σημασία που ανιχνεύεται στα επίθετα αυτά. Αν το ΑΑ της λ. *άνθρωπος* διαθέτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να διαθέτει κάθε οντότητα που αποτελεί μέλος της κατηγορίας

αυτής, -ας σημειωθεί ότι πρόκειται για το ανώτερο ον στην κλίμακα των έμβιων όντων- μια οντότητα που χαρακτηρίζεται *ανθρωποειδής* διαθέτει ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών αυτών και συνεπώς δεν κρίνεται άξια να αποτελέσει μέλος της κατηγορίας άνθρωπος (μειωτική σημασία). Παρόμοια για το *φασιστοειδής*, αν το ΑΑ της λ. *φασίστας* διαθέτει συγκεκριμένα αρνητικά χαρακτηριστικά, που γίνονται αντιληπτά μέσω των αισθήσεων (λόγια ή συμπεριφορά που κρίνονται καταδικαστέα από τον ομιλητή), τα οποία πρέπει να διαθέτει κάθε οντότητα που αποτελεί μέλος της κατηγορίας αυτής, μια συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται *φασιστοειδής* διαθέτει ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών αυτών και συνεπώς βρίσκεται στις παρυφές της κατηγορίας φασίστας (μετριαστική σημασία)⁷. Επιπρόσθετα όμως θεωρούμε ότι η μειωτική σημασία που ενυπάρχει στο [έμψυχο] ουσ. *το φασιστοειδές* απορρέει από το ουδέτερο γένος που χρησιμοποιείται σε αναφορά σε ανθρώπινη οντότητα με φυσικό γένος άρρεν ή θήλυ [8].

Το ΑΕ *-ειδ(ής)* στέγαζε δύο σημασίες: α) 'που αφορά τη μορφή, το σχήμα, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά που εμπíπτουν στην όραση', β) 'που μοιάζει'. Όπως είπαμε, στο ΝΕ *-ειδ(ής)* διατηρείται μόνο η β' σημασία του ΑΕ *-ειδ(ής)*. Πώς όμως γίνεται το πέρασμα από τη σημασία α' στη σημασία β', από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο, από το σώμα και την όραση στο νου; Σημειώνουμε την πολυσημία του ΑΕ *-ειδ(ής)* και τη μονοσημία του ΝΕ *-ειδ(ής)*, που διασώζει τη β' σημασία του ΑΕ *-ειδ(ής)*. Προκειμένου για το ΑΕ *-ειδ(ής)*, πρόκειται για τυχαίο σημασιακό πλέγμα ή μήπως για στενό σημασιακό και γνωσιακό δεσμό που διέπεται από κανονικότητα και μονοκατευθυντικότητα [9]; Το μόρφημα αυτό, τόσο όσον αφορά την πολυσημία στην ΑΕ όσο και την αλλαγή σημασίας που παρατηρείται από την ΑΕ στη ΝΕ, αποτελεί παράδειγμα μεταφοράς (συγχρονικά) και εξέλιξης (διαχρονικά) από το ΒΛΕΠΩ του πραγματικού κόσμου, που τον αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας, στο ΕΚΤΙΜΩ του επιστημικού κόσμου: *ανθρωποειδής* 'που εκτιμώ με βάση εξωτερικά γνωρίσματα που αντιλαμβάνομαι μέσω της όρασης ότι μοιάζει με άνθρωπο'⁸. Κατά τη Sweetser [10] υπάρχει μια γενική τάση να δανειζόμαστε έννοιες και λεξιλόγιο από τον πραγματικό κόσμο, που είναι πιο προσιτός, για να αναφερθούμε στους κόσμους του λογισμού, των συναισθημάτων και της συνομιλιακής δομής, που είναι λιγότερο προσιτοί.

⁷ Σε αντίθεση με το *φασιστική συμπεριφορά*, όπου είναι παρόντα όλα τα χαρακτηριστικά του αντικειμένου αναφοράς του *φασίστας*. Ευχαριστώ το συνάδελφο Βελούδη για την επισήμανση αυτή.

⁸ Η κανονικότητα αυτή ανιχνεύεται και στο ΝΕ *βλέπω*: κατά το ΛΚΝ Ι1 'αντιλαμβάνομαι οπτικά ερεθίσματα' και Ι14β 'κρίνω, εκτιμώ' καθώς και ανάμεσα στα *θωρώ* 'βλέπω' και *θεωρώ* 'έχω τη γνώμη', που προέρχονται από το ίδιο έτυμο.

Από την εξέταση του *corpus* του ΑΛΝΕ [11] προκύπτει ότι τα ουσιαστικά που τοποθετούνται αριστερά του –ειδ(ής) πρέπει να έχουν τις ακόλουθες προδιαγραφές:

α) να είναι αριθμητά, συγκεκριμένα έτσι ώστε τα γνωρίσματα των αντικειμένων αναφοράς τους να γίνονται αντιληπτά από τις αισθήσεις και ιδίως την όραση, λ.χ. να έχουν χαρακτηριστικό σχήμα⁹ π.χ. *βολβοειδής, ρομβοειδής, κυβοειδής, ωοειδής, ελλειψοειδής, ψαλιδοειδής, απιδοειδής, ζικζακοειδής, ραμφοειδής, ελικοειδής, κυκλοειδής, θολοειδής, σιγμοειδής, χοανοειδής, δρεπανοειδής, σωληνοειδής, σφηνοειδής, πεπτονοειδής, τριγωνοειδής, κωνοειδής, σφαιροειδής, σπειροειδής, αγκιστροειδής, σταυροειδής, κυματοειδής, μιτροειδής, γλωσσοειδής, σκωληκοειδής, χαρακτηριστική μορφή, π.χ. τραγοειδής, πιθηκοειδής, αγγελοειδής, τερατοειδής¹⁰, χαρακτηριστικό χρώμα π.χ. *ιριδοειδής, ιοειδής, ερυθροειδής, σαπφειροειδής*, καθώς και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λ.χ. σύστασης π.χ. *χαλυβοειδής, οπαλιοειδής, γυψοειδής, υαλοειδής, κρυσταλλοειδής, αλευροειδής*, ή υφής π.χ. *σπογγοειδής, πολτοειδής*, γενικά να έχουν ορατά ιδιαίτερα γνωρίσματα με βάση τα οποία μπορούν να περιγραφούν, π.χ. *ζουγκλοειδής*.*

β) Να σχηματίζουν κατηγορίες που ορίζονται επιστημονικά ως αποτέλεσμα των επιστημονικών ταξινομήσεων, όπως ασθένειες π.χ. *συφιλιδοειδής, τυφοειδής, τετανοειδής, ερυθρηματοειδής, ρευματοειδής*, τάξεις ζώων π.χ. *ορνιθοειδής, οστρακοειδής, οφιοειδής, βατραχοειδής, φαλινοειδής, βοοειδής, κητοειδής*, ή φυτών, π.χ. *ραφανοειδής, λαχανοειδής, θαμνοειδής, μηκωνοειδής*, προϊόντων π.χ. *πετρελαιοειδή*. Με την παρουσία του –ειδ(ής) δημιουργείται ευρύτερη επιστημονική κατηγορία, η οποία δεν περιορίζεται στο να περιλαμβάνει μόνο το πρότυπο της κατηγορίας [12] π.χ. *τέτανος, φάλαινα, θάμνος*, αλλά περιλαμβάνει και οντότητες που φέρουν ορισμένα μόνο από τα χαρακτηριστικά του προτύπου, οπωσδήποτε όμως κύρια, ορισματικά χαρακτηριστικά¹¹, π.χ. *τετανοειδής σπασμός* ‘σπασμός που μοιάζει με το χαρακτηριστικό σπασμό του τετάνου’. Η έκταση της κατηγορίας στην κλασική θεωρία των προτύπων καθορίζεται από το βαθμό ομοιότητας των μελών της με το πρότυπο [13]. Τις οντότητες του τύπου αυτού τις περιγράφουμε σε αναφορά/σύγκριση με το πλησιέστερο πρότυπο

⁹ Κάποτε μπορεί να συνυπάρχουν περισσότερα από ένα χαρακτηριστικά π.χ. *κερατοειδής* ‘που μοιάζει με κέρατο ως προς το σχήμα ή τη σύσταση’.

¹⁰ Εδώ εντάσσουμε το *θεοειδής* ‘ωραίος σα θεός’.

¹¹ Εδώ δεν πρόκειται για την κλίμακα προτυπότητας που υπάρχει μέσα στην κατηγορία του προτύπου, π.χ. ανάμεσα στα σπυργίτης και στρουθοκάμηλος, αλλά για ευρύτερη κατηγορία.

δίχως να λαμβάνονται υπόψη οι εσωτερικές διαβαθμίσεις της κατηγορίας του προτύπου και αυτό είναι το έργο με το οποίο επιφορτίζεται το –ειδ(ής).

2.3 Η φύση του –ειδ(ής) στη νέα ελληνική

Στη βιβλιογραφία έχει τεθεί το ζήτημα της φύσης του –ειδ(ής), αν δηλ. στη ΝΕ είναι επίθημα, β' συνθετικό ή σύμφυμα¹². Η απάντηση στο ερώτημα αυτό συνδέθηκε με το είδος του μορφήματος με βάση το κριτήριο της ελευθερίας [14] αλλά και της σημασίας. Έτσι για το ΛΝΕ, που προσπαθεί να συμβιβάσει το κριτήριο της ελευθερίας με το κριτήριο της σημασίας, το –ειδ(ής), αν και είναι λεξικό επίθημα, σχηματίζει σύνθετα. Για τη Γραμματική Κλαίρη-Μπαμπινιώτη [15] το –ειδ(ής) είναι λεξικό επίθημα και σχηματίζει παράγωγα. Για το ΛΚΝ το –ειδ(ής) είναι επίθημα, που συνεπώς σχηματίζει παράγωγα. Κατά τη Γιαννουλοπούλου [16] το –ειδ(ής) είναι «σύμφυμα λόγω της λόγιας επανεισαγωγής του και της των ιχνών παλιάς λεξικής σημασίας που διαθέτει». Ωστόσο, συμφωνώντας με την Corbin [17], θεωρούμε ότι το βασικό κριτήριο για την κατάταξη των μορφημάτων αποτελεί το είδος της σημασίας τους. Κατά κανόνα όσο περισσότερο η σημασία είναι γραμματικού τύπου τόσο η υπό εξέταση μονάδα κατατάσσεται στα επιθήματα -τα οποία είναι υπολεξικές μονάδες-, οπότε αναφερόμαστε σε σημασιακή οδηγία, ενώ όσο περισσότερο η σημασία είναι λεξικού τύπου τόσο η υπό εξέταση μονάδα κατατάσσεται στα συνθετικά (α' ή β' ανάλογα με τη θέση της στο πλαίσιο της λέξης), τα οποία είναι ελευθερώσιμες μονάδες¹³. Το σύμφυμα [19] αποτελεί μια ενδιάμεση κατηγορία στο βαθμό που η σημασία του είναι μάλλον λεξικού τύπου, ενώ δεν είναι ελευθερώσιμη μονάδα. Ωστόσο, αν θεωρήσουμε, όπως προαναφέραμε, ότι βασικό κριτήριο κατάταξης αποτελεί το είδος της σημασίας, τα συμφύματα αποτελούν για μας είδος συνθετικών. Ειδικότερα η Corbin [20] χρησιμοποιεί ως βασικό κριτήριο το κριτήριο του είδους της σημασίας, την οποία διακρίνει σε οδηγική σημασία και περιγραφική σημασία, η οποία υποδιαιρείται σε αναφορική και υποαναφορική σημασία. Στοιχεία όπως το –ειδ(ής) κατατάσσονται στα αρχαιουσστατικά, δηλ. συστατικά με περιγραφική σημασία (συνεπώς διακρίνονται από τα επιθήματα, που έχουν οδηγική σημασία), αλλά που

¹² Δε θα μας απασχολήσει η παρουσία του –ειδ(ής) ως β' στοιχείο επωνύμων, π.χ. *Δρακονταειδής*, *Μαυροειδής*, το οποίο εμφανίζεται και με τη μορφή *Μαυρουδής*.

¹³ Θεωρούμε χρήσιμη, ιδίως για μια γλώσσα που ανήκει στις κλιτικές όπως η ελληνική, την τριμερή διάκριση που έχουμε προτείνει [18], σε αντίθεση με τη δυαδική διάκριση της βιβλιογραφίας, ανάμεσα σε α) ελεύθερα μορφήματα π.χ. *χθες*, *σπορ*, β) ελευθερώσιμα, τα οποία γίνονται ελεύθερα με την εφαρμογή κλιτικών μορφημάτων, π.χ. *δίνω* και γ) μη ελεύθερα μορφήματα, δηλ. υπολεξικές μονάδες, π.χ. *-ω* στο *δίνω*, *-ικ(ός)* στο *τραπεζικός*, *ξε-* στο *ξεγράφω*.

ανήκουν στις υπολεξικές μονάδες και για το λόγο αυτό δεν μπορούν να καταλάβουν αυτόνομη συντακτική θέση. Ωστόσο, αν και έχουν περιγραφική σημασία, δεν έχουν αναφορική ικανότητα και συνεπώς δεν έχουν κατονομαστική ικανότητα. Συγκριτικά με το *-ειδ(ής)* το ουσιαστικό *είδος* της ΝΕ έχει περιγραφική σημασία, είναι λεξική μονάδα και έχει αναφορική ικανότητα. Οι ιδιότητες αυτές μπορούν να απεικονιστούν στον ακόλουθο πίνακα¹⁴:

	λεξική μονάδα	περιγραφική σημασία	αναφορική ικανότητα
είδ(ος) _ο	+	+	+
-ειδ(ής) _ε	-	+	-
-ικ(ός) _{επ}	-	-	-

Συνεπώς θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι το *-ειδ(ής)* σχηματίζει είδος σύνθετων επιθέτων, όπως άλλωστε φαίνεται από την παρουσία του συνθετικού φωνήεντος *-ο-*, που τοποθετείται στον αρμό των δύο συνθετικών, γιατί, όπως προαναφέραμε, κληρονομεί ένα μέρος της λεξικής σημασίας της ΑΕ λ. *είδος*. Ειδικότερα όσον αφορά τα *ευειδής*, *δυσειδής*, πρόκειται για προθηματοποιημένα, όσον αφορά τα *ομοειδής* και *μονοειδής* πρόκειται για καθαρή περίπτωση συνθέτων, στο βαθμό που είναι αντιληπτό ότι στο σχηματισμό τους μετέχει το στοιχείο *είδος*¹⁵, στα δύο πρώτα με τη σημασία 'εξωτερική εμφάνιση' και στα δύο άλλα με τη σημασία 'τύπος'. Ωστόσο σε όλους τους άλλους σχηματισμούς, που είναι παραγωγικοί, επειδή η κληρονομημένη σημασία του *-ειδ(ής)* δε διατηρείται στη ΝΕ λ. *είδος*, οι ομιλητές της ΝΕ δυσκολεύονται, όπως είπαμε στο 2.1, να συνδέσουν σημασιακά το *-ειδής* με το *είδος*. Όσο πιο δυσχερής είναι η σύνδεση αυτή τόσο περισσότερο πρόκειται για διαδικασία που τοποθετείται στην περιφέρεια της σύνθεσης, σε μια άποψη που θεωρεί ότι οι μορφολογικές διαδικασίες καταλαμβάνουν διαφορετικά σημεία πάνω σε ένα συνεχές [21].

Ειδικότερα το μόρφωμα *-ειδ(ής)* κατασκευάζει επίθετα που αποτελούν όρους σε πολλά επιστημονικά λεξιλόγια και συνάπτεται στα δεξιά ουσιαστικού¹⁶ που φέρει το χαρακτηριστικό

¹⁴ Η γραμματική κατηγορία Ο (ουσιαστικό), Ε (επίθετο), επ (επίθημα) προσδιορίζεται από το είδος της σημασίας και τη λειτουργία των στοιχείων.

¹⁵ Άλλωστε η δομή τους προσδιορ./επίρρ.+*-ειδ(ής)* < *είδος* διαφέρει από την παραγωγική δομή ουσ.+*-ειδ(ής)* 'που μοιάζει'.

¹⁶ Για το *χονδροειδής* βλ. δύο διαφορετικές προτάσεις στο ΛΚΝ και στο ΛΝΕ.

[+λόγιο] ή [+/-λόγιο] [22], π.χ. *πυραμίδα* → *πυραμιδοειδής*.

Τέλος τα επίθετα αυτά με τη μορφολογική διαδικασία της μετατροπής (conversion) μετατρέπονται σε ουσιαστικά [23], π.χ. *θυρεοειδής*, ο (αδένας), *το θυμοειδές*. Τα ουσιαστικά αυτά στο ουδέτερο γένος και στον πληθυντικό αριθμό δηλώνουν οικογένειες ζώων ή φυτών, π.χ. *αιλουροειδή*, *φοινικοειδή*. Πρόκειται για ουσιαστικοποίηση επιθέτων με έλλειψη του ουσιαστικού *ζώα* ή *φυτά* αντίστοιχα.

3 Η τύχη του –ειδ(ής) στη Δύση

Κατά το λεξικό Le Nouveau Petit Robert [24] λ. -oïde, -oïdal, πρόκειται για ομάδα επιθημάτων που προέρχονται από το ελληνικό –ειδ(ής) (<είδος ‘όψη’>) και σχηματίζουν σύνθετα επίθετα με α’ συνθετικό σε –ο και σημασία ‘που μοιάζει με’.

Κατά το TLF [25] τ. 9^{ος}, λ. –ide², -oïde, το σχηματιστικό αυτό στοιχείο προέρχεται από το ελληνικό –ειδ(ής) (<είδος ‘σχήμα, εμφάνιση’>) και σχηματίζει λόγια επίθετα ή/και ουσιαστικά με α’ συνθετικό ελληνικής αρχής π.χ. *pithécoïde* ή λατινικής π.χ. *onoïde*, σε πολλά επιστημονικά λεξιλόγια όπως της ιατρικής, βιολογίας, χημείας, φυσικής, γεωμετρίας, ζωολογίας, βοτανολογίας, ορυκτολογίας, ψυχολογίας, ανθρωπολογίας, βιοχημείας. Σημειώνεται ακόμη ότι, αν και το –ο-ετυμολογικά αποτελεί τμήμα του α’ συνθετικού, από τους γάλλους ομιλητές γίνεται αισθητό ως συστατικό στοιχείο του β’ συνθετικού. Και για την Corbin [26] το –oïde της γαλλ. είναι επίθημα που εφαρμόζεται σε βάση ουσιαστικό και κατασκευάζει επίθετα.

Παρόμοια στην αγγλική το μόρφημα παίρνει τη μορφή –oid και –oidal.

Η σημασία που συναντούμε στη γαλλική και στην αγγλική ‘που μοιάζει με’¹⁷ καταγράφεται στην αρχαία ελληνική [27] λ. *είδος* «*ἐν ἁρμονίας εἶδει εἶναι, γενέσθαι* ‘to be or become like ...’». Ωστόσο θεωρούμε ότι η παραγωγικότητά του στη σύγχρονη ορολογία της νέας ελληνικής είναι προϊόν δανεισμού και ειδικότερα δανεισμού από αναγνώριση [28], π.χ.¹⁸ *γεωειδές* ‘geoid’, *ελικοειδής* ‘helical’, *ελλειψοειδής* ‘ellipsoidal/ellipsoid’, *ημιτονοειδής* ‘sinusoidal’, *καρδιοειδές* ‘cardioid’, *παραβολοειδής* ‘paraboloid/paraboloïdal’, *πυραμιδοειδής* ‘pyramidal’, *σιγμοειδής*

¹⁷ Πβ. *Noise-like* ‘θορυβοειδής’, *speech-like* ‘ομιλοειδής’, *signal-like* ‘σηματοειδής’ (TELETERM).

¹⁸ Τα παραδείγματα προέρχονται από τη Βάση TELETERM. Βέβαια δεν εννοείται ότι κάθε τύπος της ΝΕ σε –ειδ(ής) αποδίδει τύπο σε –oidal στην αγγλική ή γαλλική, πβ. *cellular* ‘κυψελοειδής’.

‘sigmoide’, *σπειροειδής* ‘toroidal’, *σωληνοειδής* ‘solenoid’, *τραπεζοειδής* ‘trapezoidal’, *υπερβολοειδής* ‘hyperboloidal’. Δηλ. από συγχρονική άποψη πρόκειται για είδος συνθέτων, ενώ από διαχρονική άποψη πρόκειται για δάνεια που δημιουργήθηκαν σε ξένη γλώσσα με ελληνικά στοιχεία εξολοκλήρου ή ενμέρει (υβρίδια) και η ΝΕ τα δανείστηκε αναγνωρίζοντας τα στοιχεία ελληνικής αρχής.

4 Επίλογος

Το ΝΕ *–ειδ(ής)* διατηρεί την ομοιαστική σημασία που είχε το ΑΕ *–ειδ(ής)*, του οποίου η σημασία αυτή ταυτίζεται με μία από τις σημασίες της ΑΕ λ. *είδος*. Ωστόσο η σημασιακή σχέση ανάμεσα στο *είδος* και *–ειδ(ής)* δεν παραμένει ίδια ανά τους αιώνες: ήταν στενή για τους ομιλητές της ΑΕ αλλά απομακρυσμένη για τους ομιλητές της ΝΕ.

Η περίπτωση του *–ειδ(ής)* είναι σημαντική, στο βαθμό που στην ΑΕ, στη συγχρονική διάσταση, επαληθεύεται η γενική τάση των γλωσσών να χρησιμοποιούν, με βάση το σχήμα της μεταφοράς, στοιχεία του πραγματικού κόσμου για να αναφερθούν σε στοιχεία του κόσμου του λογισμού: από την έννοια ΒΛΕΠΩ στην έννοια ΕΚΤΙΜΩ ότι με βάση τα εξωτερικά γνωρίσματα κάτι μοιάζει με κάτι άλλο. Επίσης το ίδιο σχήμα ακολουθείται περνώντας από την ΑΕ στη ΝΕ, δηλ. στη διαχρονική διάσταση: η σημασιακή αλλαγή ακολουθεί την ίδια πορεία, από τον πραγματικό κόσμο, που είναι πιο προσιτός, στον κόσμο του λογισμού, που, ως αφηρημένος, είναι λιγότερος προσιτός.

Το μόρφημα *–ειδ(ής)*, λόγω της ομοιαστικής σημασίας του που στηρίζεται στα εξωτερικά γνωρίσματα οντοτήτων, τα οποία εμπίπτουν στην αίσθηση της όρασης, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στοιχείο στην επιστημονική ορολογία, στο βαθμό που σε μια ταξινόμηση επιτρέπει τη δημιουργία ευρύτερων τάξεων, τα μέλη των οποίων μοιράζονται μόνο βασικά γνωρίσματα. Για το λόγο αυτό αποτέλεσε αντικείμενο δανεισμού από τις ευρωπαϊκές γλώσσες, στις οποίες, όπως είναι γνωστό, συχνότατα ανατρέχει η ΝΕ για τη δημιουργία της ορολογίας της, και με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η συχνότητα των επιθέτων σε *–ειδ(ής)* καθώς και η παραγωγικότητα του μορφήματος αυτού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Για την περιγραφή των σημασιών στη ΝΕ χρησιμοποιήσαμε το *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής (ΛΚΝ)*, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1998, και το *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (ΛΝΕ)* του Γ. Μπαμπινιώτη, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998.
- [2] Ιορδανίδου Άννα, *Λεξικό λόγιων εκφράσεων της σύγχρονης ελληνικής*, Αθήνα, Πατάκης, 2001.
- [3] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Πώς ορίζεται ο όρος *αντιδάνειο*»; *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα-Πρακτικά της 6^{ης} ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ., 22-24 Απριλίου 1985*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 1985, σσ. 261-268.
- [4] Πετρούνιας Ε., «Τα λεξικά της νέας ελληνικής, οι ετυμολογίες τους, και οι ετυμολογίες του λεξικού του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη», *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 3, 1985, σσ. 307-416.
- [5] Για τη σημασιακή οδήγία του *-ώδης* στη ΝΕ και πώς αυτή προήλθε από την ΑΕ μέσω της γραμματικοποίησης, βλ. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Το στοιχείο *-ώδ(ης)* στην ελληνική-Μια περίπτωση γραμματικοποίησης», *Greek linguistics-Proceedings of the 4th International Conference on Greek Language*, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, 1999, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2001, σσ. 71-86.
- [6] Culioli A., *Pour une linguistique de l'énonciation. Opérations et représentations*, I, Paris, Gap, Ophrys, 1991a και Culioli A., *Pour une linguistique de l'énonciation*. II, Paris, Gap, Ophrys, 1991b.
- [7] Tsamadou-Jacobberger I. «L'élément μισο- et la notion de frontière en grec moderne», (υπό έκδοση).
- [8] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου, «Συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις στο γένος της ελληνικής-Μια θεωρητική πρόταση» στο Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Α. Ράλλη & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου *Το γένος*, Αθήνα, Πατάκης, 2003, σσ. 13-56, εδώ σ. 31.
- [9] Βελούδης Γ., *Η σημασία πριν, κατά και μετά τη γλώσσα*, Αθήνα, Κριτική, 2005, εδώ σ. 200. Sweetser E., *From Etymology to Pragmatics : Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*, Cambridge University Press, 1990, εδώ σσ. 3, 30.
- [10] Sweetser E., *From Etymology to Pragmatics : Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*, Cambridge University Press, 1990, εδώ σσ. 31, 34.
- [11] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., *Αντίστροφο Λεξικό της νέας ελληνικής*. (ΑΛΝΕ), Θεσσαλονίκη. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2002.
- [12] Kleiber G., *La sémantique du prototype*, Paris, Presses Universitaires de France, 1990.
- [13] Kleiber G., *La sémantique du prototype*, Paris, Presses Universitaires de France, 1990, σ. 138.
- [14] Martinet A., *Grammaire fonctionnelle du français*, Paris, Didier-Crédif, 1979, σ. 243.
- [15] Κλαίρης Χρ. & Γ. Μπαμπινιώτης, *Γραμματική της νέας ελληνικής – Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2005, σ. 261.
- [16] Γιαννουλοπούλου Γ., *Μορφοσημασιολογική σύγκριση παραθημάτων και συμφυμάτων στα νέα ελληνικά και τα ιταλικά*, δ.δ., Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., 1999, σ. XXIX.

- [17] Corbin, D., *Morphologie dérivationnelle et structuration du lexique*. 2 τόμοι. Τυβίγγη: Max Niemeyer Verlag, 1987, 1991², Villeneuve d'Ascq: Presses Universitaires de Lille και *Le lexique construit. Méthodologie d'analyse* (υπό έκδοση).
- [18] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Η φύση και η παραγωγικότητα του σχηματιστικού στοιχείου –ποιώ», *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 7*, 1986, σσ. 49-70.
- [19] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Η φύση και η παραγωγικότητα του σχηματιστικού στοιχείου –ποιώ», *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 7*, 1986, σσ. 49-70, Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., “La confixation en grec moderne”, *Πρακτικά του 13^{ου} διεθνούς συνεδρίου λειτουργικής γλωσσολογίας-Κέρκυρα, 24-29 Αυγούστου 1986*, Αθήνα, ΟΕΔΒ, 1988, σσ. 163-166 και Γιαννουλοπούλου Γ., *Μορφοσημασιολογική σύγκριση παραθημάτων και συμφυμάτων στα νέα ελληνικά και τα ιταλικά*, δ.δ., Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., 1999.
- [20] Corbin, D. *Le lexique construit. Méthodologie d'analyse* (υπό έκδοση), εδώ σσ. 57, 58, 97, 122.
- [21] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., « Κλίση και παραγωγή: μύθος και αλήθεια», *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 24*, 2004, σσ. 43-54.
- [22] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. & Α. Φλιάτουρας, ‘Η διάκριση λόγιο και λαϊκό στη νέα ελληνική’. *Πρακτικά του 6^{ου} Διεθνούς συνεδρίου ελληνικής γλωσσολογίας*. Ρέθυμνο, Κρήτη, 2004.
- [23] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Α. Ευθυμίου & Α. Φλιάτουρας, «Φαινόμενα ουσιαστικοποίησης στη Νέα Ελληνική», *Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς συνεδρίου «Διαπολιτισμική εκπαίδευση-Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα»*, Πάτρα, Εκτυπωτικό κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών, 2003, σσ. 385-402.
- [24] *Le Nouveau Petit Robert*, Paris, Dictionnaires le Robert, 1993.
- [25] TLF – *Trésor de la Langue Française*, Παρίσι, CNRS, 1981.
- [26] Corbin, D., *Morphologie dérivationnelle et structuration du lexique*. 2 τόμοι. Τυβίγγη: Max Niemeyer Verlag, 1987, 1991², Villeneuve d'Ascq: Presses Universitaires de Lille, εδώ σ. 327.
- [27] Liddell H. & R. Scott, *A Greek-English Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1996.
- [28] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Γλωσσικές διαδικασίες κατά τη δημιουργία όρων», *Ελληνική γλώσσα και ορολογία-Πρακτικά του Α' συνεδρίου ελληνικής ορολογίας*, Αθήνα, 1997, σσ. 77-87.

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.

Τμήμα Φιλολογίας-Θεσσαλονίκη 54 124

Τηλ./Τηλεομ. 2310 99 70 15

ansym@lit.auth.gr